

Wijs leven

1 Koningen 3:5–15

Rev Dr Jos M. Strengtholt

Heliopolis 2015; Utrecht 2018; Arnhem-Nijmegen 2018

Als u wijze raad nodig hebt voor uw leven, waar gaat u dan heen? Wij hebben vaak wijsheid nodig, verstandig advies, inzicht in hoe wij moeten leven en wat wij moeten doen. Maar waar vinden wij dat?

Zou u naar Justin Bieber gaan? Naar filmster Denzel Washington of naar Bill Gates van Microsoft? Zou u de president van de Verenigde Staten om raad vragen? Gaat u voor wijze raad naar de rijken en beroemden?

Mensen lijken vaak bereid wijsheid op te geven om macht, plezier, roem en rijkdom te verkrijgen. Als u daaraan twijfelt, kijk dan eens naar vrijwel elk praatprogramma op televisie. Kijk naar de politiek.

Wij hebben van nature het gevoel dat wijsheid niet vanzelf samengaat met rijkdom, beroemdheid en macht. Eerder denken wij aan iemand als Moeder Teresa of, voor wie hem kent, Henri Nouwen. Zulke mensen maken ons wijs. Arme en machteloze mensen.

Dat dit niet altijd zo is, zien wij in het Bijbelse verhaal van Salomo.

1. Wijsheid is begeerlijk

Salomo was al rijk en machtig. Zijn koningschap was stevig gevestigd. Toen vroeg God hem wat hij verlangde. Salomo antwoordde:

“HEERE, mijn God, U hebt Uw dienaar koning gemaakt in de plaats van mijn vader David, maar ik ben nog een jonge man; ik weet niet hoe ik moet uitgaan of ingaan. Uw dienaar staat te midden van Uw volk dat U hebt uitgekozen, een groot volk, te talrijk om te tellen. Geef daarom Uw dienaar een opmerkzaam hart om Uw volk te besturen en onderscheid te maken tussen goed en kwaad. Want wie zou dit grote volk van U kunnen besturen?” (1 Koningen 3:7–9)

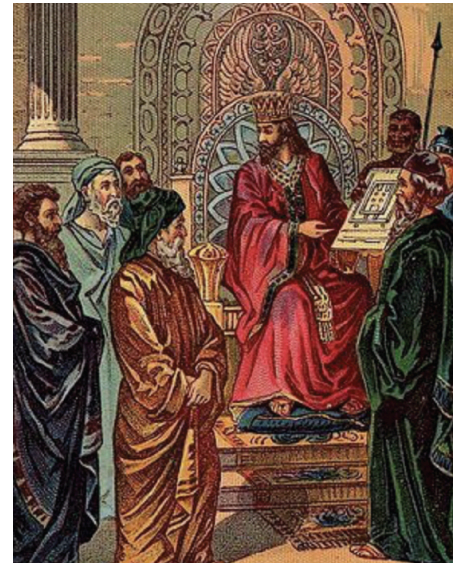
Het behaagde de Heere dat Salomo hierom vroeg.

Het leven kent zoveel uitdagingen. Wat moeten we doen? Wat moeten we kiezen? Hoe moeten we ons gedragen? Linksaf of rechtsaf? Handelen of afwachten? Spreken of zwijgen? Welke baan kiezen? Met wie trouwen? Wanneer met pensioen gaan? Waar wonen?

Elke dag worden wij geconfronteerd met keuzes én met ons eigen gebrek aan wijsheid.

Wat is wijsheid eigenlijk?

Het is moeilijk om wijsheid precies te definiëren, maar meestal herkennen we haar wanneer we haar bij iemand aantreffen. Psychologen zijn het er grotendeels over eens dat wijsheid een combinatie is

van kennis, ervaring en diep inzicht, samen met het vermogen om om te gaan met onzekerheid en met de hoogte- en dieptepunten van het leven.

Wijze mensen delen vaak een optimistische overtuiging dat de problemen van het leven opgelost kunnen worden, of dat we met die problemen kunnen omgaan op een beheersbare manier. Zij bezitten een zekere rust wanneer zij moeilijke beslissingen moeten nemen. Intelligentie kan nuttig zijn, maar is niet voldoende. Wijsheid omvat ook het vermogen het grotere geheel te zien, gevoel voor verhoudingen en een flinke dosis zelfkennis.

Is dat niet precies het soort mens dat wij zouden willen zijn?

Gebrek aan wijsheid is een van de meest verwoestende tekorten die een mens kan hebben. Wijsheid biedt immers antwoorden, oplossingen en levensprincipes.

Wie geen wijsheid heeft, staat op achterstand. Hij weet niet hoe hij zijn schulden moet aflossen, hoe hij problemen in zijn huwelijk, gezin of werk moet aanpakken, of hoe hij beslissingen moet nemen die zijn toekomst bepalen.

Een gebrek aan wijsheid kan verlammen. Daarom schrijft Jakobus:

“Als iemand van u in wijsheid tekortschiet, laat hij die dan vragen aan God, Die aan ieder overvloedig geeft en geen verwijten maakt, en zij zal hem gegeven worden.” (Jakobus 1:5)

Salomo deed het. Jakobus beveelt het aan. Vraag God om wijsheid. Het werkt.

In de tijd van Jakobus stonden de Grieken bekend om hun wijsheid, vooral de stoïcijnen. Zij zagen veel lijden in de wereld en geloofden, in navolging van hun leermeester Epictetus, dat men moest leren leven op een manier die zich niet laat beheersen door uiterlijke omstandigheden.

Volgens de stoïcijnen was lijden in zekere zin optioneel. Het is een keus. Wat u denkt, bepaalt hoe u zich voelt. U kunt leren meer controle te krijgen over uw geluk en over uw lijden door uw denken te sturen.

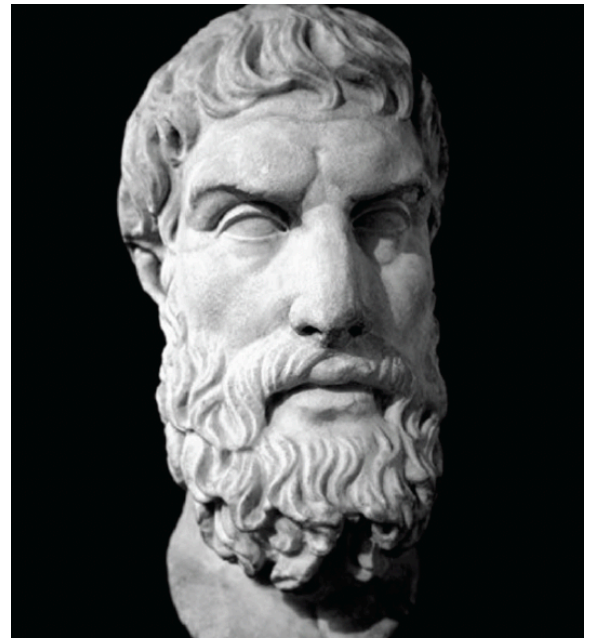
Van dit soort “wijsheid” horen wij vandaag heel veel. Positief denken kan soms helpen. Maar deze mentale spelletjes, deze vorm van ontsnapping aan de werkelijkheid, noem ik geen echte wijsheid.

Zij betaalt de rekeningen niet. Zij lost problemen met uw kinderen niet op. Zij geneest onze ziekten niet. Zij pakt de werkelijke problemen van het leven niet aan.

2. Wijsheid is praktisch

In de Bijbel betekent wijsheid niet dat je de problemen van het leven negeert. Wijsheid is ook niet slechts een kwestie van meningen of inzichten.

In het christelijke leven is wijsheid niet alleen inzicht; het is ook het toepassen van dat inzicht in het dagelijks leven. Wijsheid is een levensstijl.

Een wijs mens woont niet in een ivoren toren. Hij ziet de werkelijkheid onder ogen en weet ermee om te gaan. Bij Salomo was wijsheid direct verbonden met zijn taak om Israël te regeren.

Nadat Salomo om wijsheid had gevraagd, zei God tegen hem:

“Omdat u dit gevraagd hebt en niet voor uzelf een lang leven, rijkdom of de dood van uw vijanden hebt gevraagd, maar inzicht om recht te spreken, zal Ik doen overeenkomstig uw woorden. [...] En als u in Mijn wegen wandelt en Mijn verordeningen en geboden onderhoudt, zoals uw vader David heeft gedaan, dan zal Ik uw dagen verlengen.”
(1 Koningen 3:11–14)

Wijsheid is dus rechtstreeks verbonden met een levensstijl die God eert. Dáár komt het erop aan.

Ik kan duizend wijze uitspraken schrijven en ze op Facebook publiceren, maar dat maakt mij nog geen wijs mens.

Paulus leert hetzelfde in zijn brief aan de Efeziërs:

“Let er dan op dat u nauwgezet wandelt, niet als dwazen maar als wijzen. Buit de geschikte tijd uit, omdat de dagen vol kwaad zijn. Wees daarom niet onverstandig, maar begrijp wat de wil van de Heere is.” (Efeze 5:15–17)

Wijsheid heeft te maken met het kennen van Gods wil en vervolgens doen wat God verlangt.

Wanneer wij wijsheid missen, mogen wij erom bidden. Maar dat gebed moet ingebed zijn in een levensstijl waarin wij God leren kennen en Zijn wil proberen te doen.

Het is belangrijk te beseffen dat wijsheid niet afhankelijk is van doctorstitels of van het schrijven van slimme boeken. Heel eenvoudige, ongeschoolde mensen kunnen buitengewoon wijs zijn wanneer zij de Heere kennen en de kennis die zij hebben toepassen in hun dagelijks leven.

Die algemene levenswijsheid vormt meestal de basis voor het omgaan met onverwachte en moeilijke situaties.

Als wij God liefhebben, onze naaste liefhebben en Jezus Christus als voorbeeld nemen, beschikken wij over de juiste ingrediënten om met het leven om te gaan.

Dan hebben wij een betrouwbaar kompas voor praktische en morele keuzes.

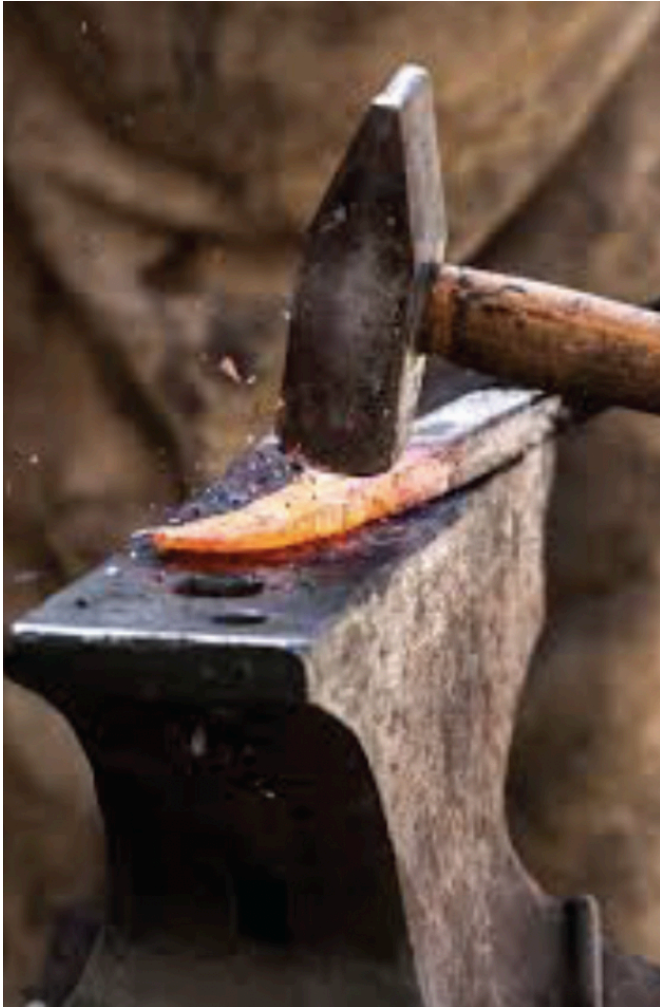
God wil niet dat wij voor elke beslissing een rechtstreeks bevel uit de hemel ontvangen. Hij wil dat wij volwassen mensen worden. Wanneer wij Hem kennen en met Hem leven, ontvangen wij een voorraad wijsheid die wij kunnen gebruiken in alle omstandigheden van het leven.

3. Wijsheid is relationeel

Wij kunnen over wijsheid lezen in boeken. Wij kunnen wijze uitspraken bestuderen en leren van verstandige leiders.

Maar uiteindelijk wordt wijsheid geen deel van ons door veel te lezen. Dat levert ons vooral boekenkennis, informatie op.

Werkelijke groei in wijsheid vindt plaats in het dagelijkse leven, in de omgang met mensen en problemen. Daar leren wij wat wij weten daadwerkelijk toe te passen. Dat leerproces verloopt meestal langzaam — in mijn geval zeker.

De belangrijkste bron van wijsheid is God Zelf.

In de Psalmen lezen wij:

“De vreze des HEEREN is het beginsel van wijsheid; allen die ernaar handelen, hebben goed inzicht.” (Psalm 111:10)

Ware wijsheid begint met ontzag voor God.

Wie naar God opkijkt, heeft geen tijd meer om op anderen neer te kijken. Wij staan immers allemaal als zondaren naast elkaar.

Soms voelen wij ons dom en onvolmaakt. Wij zeggen onhandige dingen en maken fouten. Maar juist terwijl wij onze tekortkomingen ontdekken, groeien wij in wijsheid — door ons gebed, door onze kennis van Gods wil en doordat wij dat oefenen in de gemeenschap van gelovigen.

De kerk is daarom een onvolmaakte plaats. Het is een werkplaats waar God mensen vormt. Niet alleen mij, maar ook de ander.

Laten wij daarom genadig zijn voor elkaar. God is aan het werk, en dat doet soms pijn.

Onze Heer is de bron van alle wijsheid. Door eenvoudig christen te zijn en vol te houden in het leren van God, groeien wij in wijsheid. Wij worden beter toegerust om om te gaan met het leven, met problemen, met familie en met werk. Wij groeien in het vermogen om te leven overeenkomstig Gods wil.

Voor God maakt het uiteindelijk niet uit of u een rode of een blauwe jurk draagt, of u bruine of zwarte schoenen kiest. Het maakt Hem niet uit bij welke bank u bankiert.

Hij maakt Zich ook niet bijzonder druk over waar u werkt of welke auto u rijdt.

Waar Hij werkelijk om geeft, is dat u Hem liefhebt en dat u uw naaste liefhebt.

Hij verlangt dat liefde het thema van ons leven is, waar wij ook wonen en werken.

Wanneer wij dan wijsheid nodig hebben voor moeilijke keuzes of ingewikkelde problemen, is dat criterium van liefde het beslissende criterium.

Zo'n liefde leren wij alleen door dicht bij God te leven en door betrokken te zijn op elkaars leven.

Jezus zei: “Wie Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik in hem.” (Johannes 6:56)
Hij in ons en wij in Hem — dichterbij kan niet. Dáár worden wij gevormd tot wijze mensen.

Conclusie

Als u ervoor kiest om nauw verbonden te zijn met Jezus — door geloof, gebed, het aanvaarden van Zijn Woord, deelname aan het heilig avondmaal, een leven van liefde en betrokkenheid bij de gemeenschap van de kerk — dan zult u groeien in wijsheid.

Na verloop van tijd zult u merken dat u wijzer wordt, beter in staat bent met het leven om te gaan, en dat God u gebruikt om anderen tot zegen te zijn met liefde en wijze raad.

Daarom gaf God ook wijsheid aan Salomo. Hij had die nodig om een zegen te zijn voor Gods volk.

De keuze om voor God en Zijn volk te leven is de wijste keuze die wij kunnen maken.

Zij vergroot onze wijsheid, omdat wij juist daar- in de omgang met onze broeders en zusters - de levenskunst leren en de wijsheid ontvangen die wij nodig hebben.

+In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.